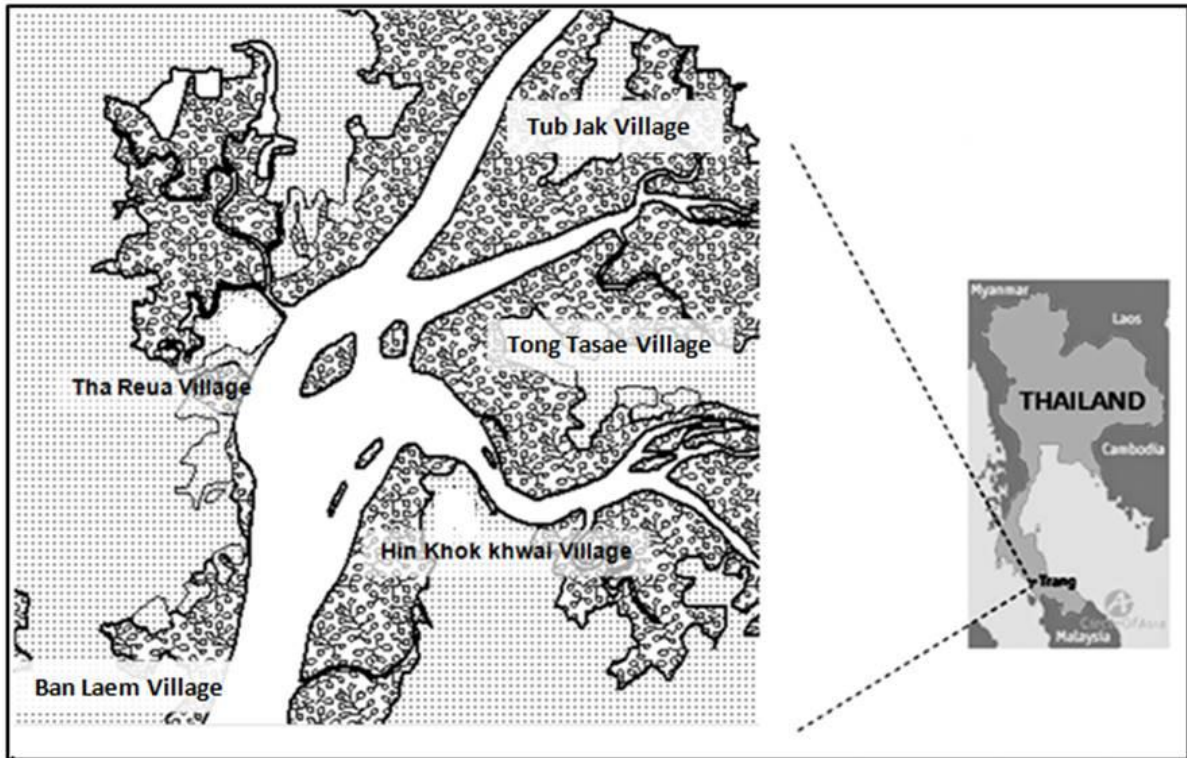

คำอธิบายแนบท้ายประกาศ
กรอบการวิจัยและการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่
ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๐
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ได้กำหนดประเด็นการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดตรัง พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔ โดยในช่วงปี ๒๕๖๐ ได้กำหนดยุทธศาสตร์และเป้าหมายที่ต้องให้บรรลุ ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในทุกระดับอย่างบูรณาการและเป็นองค์รวม ทั้งนี้ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมกับชุมชน/พื้นที่ และมีความยั่งยืน ได้มุ่งเน้นทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีการบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาคนและแหล่งเรียนรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ความพร้อมในการบริหารจัดการ ดังนั้นการวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ในครั้งนี้ ได้กำหนดพื้นที่ต้นแบบ เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของจังหวัดตรังประสบความสำเร็จ และเป็นพื้นที่นำร่องในการพัฒนา โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน รวมถึงการพัฒนาศักยภาพด้านการผลิต มาตรฐานผลผลิต การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ชุมชน การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว และการสร้างนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนและยกระดับคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมในชุมชน อันจะเป็นการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของชุมชน ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของครัวเรือนและชุมชนได้อย่างยั่งยืน

พื้นที่เป้าหมาย

จังหวัดตรัง ดำเนินการในพื้นที่ลุ่มน้ำปะเหลียน ครอบคลุมชุมชนที่อยู่อาศัยในบริเวณลุ่มน้ำปะเหลียน และชุมชนที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากร หรือมีฐานอาชีพเกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำปะเหลียน ในเขตพื้นที่ตำบลวังวน อำเภอกันตัง เขตพื้นที่ของตำบลทุ่งกระปือและตำบลทุ่งค่าย อำเภอย่านตาขาว และเขตพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน

ภาพที่ ๑ แสดงพื้นที่บริเวณลุ่มน้ำปะเหลียน จังหวัดเชียงใหม่

บริบทและศักยภาพเชิงพื้นที่ลุ่มน้ำปะเหลียน

แม่น้ำปะเหลียน มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุง และจังหวัดสตูล มีความยาวประมาณ ๕๘ กิโลเมตร มีลำน้ำสาขาที่สำคัญ ๗ สาย ได้แก่ คลองปะเหลียน คลองลำแกลง คลองลำปลอก คลองห้วยด้วน คลองลำพิกุล คลองโพรงจระเข้ (คลองใหญ่) และคลองลำชาน แม่น้ำนี้ไหลผ่านท้องที่จังหวัดตรัง ๔ อำเภอ คือ อำเภอย่านตาขาว อำเภอปะเหลียน อำเภอกันตัง และอำเภอหาดสำราญ แล้วไหลลงสู่ทะเลอันดามัน ที่ปากแม่น้ำปะเหลียน อำเภอปะเหลียน และอำเภอกันตัง

ลุ่มน้ำปะเหลียน จัดเป็นระบบนิเวศ ๓ น้ำ คือระบบนิเวศน้ำจืด ระบบนิเวศน้ำกร่อย และระบบนิเวศน้ำเค็ม บริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำปะเหลียนที่เป็นหัวใจสำคัญของชุมชน คือพื้นที่ตำบลวังวน อำเภอกันตัง, ตำบลทุ่งกระปือและตำบลทุ่งค่าย อำเภอย่านตาขาว และตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน ซึ่งเกิดจากการไหลมารวมกันของคลองต่างๆ ส่งผลให้บริเวณดังกล่าวกลายเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพของทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะผืนป่าชายเลนในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำปะเหลียน กว่า ๒๐,๐๐๐ ไร่ ป่าจาก กว่า ๕,๐๐๐ ไร่ กลายเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำวัยอ่อนและพันธุ์สัตว์เฉพาะถิ่น สร้างอาชีพให้กับชุมชนบริเวณลุ่มน้ำปะเหลียนมากกว่า ๒,๐๐๐ ครัวเรือน ที่ได้พึ่งพาป่าชายเลน ป่าจาก และทรัพยากรบริเวณลุ่มน้ำปะเหลียน โดยเฉพาะหอยตลับ และหอยนางรมธรรมชาติ ซึ่งเป็นสัตว์น้ำที่มีความโดดเด่นมากที่สุดในบริเวณลุ่มน้ำปะเหลียน

ฐานอาชีพของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำปะเหลียน ทั้ง ๔ ตำบล ส่วนใหญ่จะมีอาชีพหลักและอาชีพรองควบคู่กัน อาชีพที่สำคัญคือการเกษตร (ยางพารา ปาล์มน้ำมัน) การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง (การเลี้ยงกุ้งทะเล การเลี้ยงปลากระชัง) การประมงชายฝั่ง การแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน และรับจ้างทั่วไป โดยมีทรัพยากรที่สำคัญ

พื้นที่ป่าชายเลน และพื้นที่ป่าจาก ซึ่งเป็นแหล่งสร้างความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรอื่นๆ นอกจากนี้ในพื้นที่ลุ่มน้ำปะเหลียนพบสัตว์น้ำที่มีความโดดเด่นมากคือหอยตลับ หอยนางรม ปูแสม ปูดำ

ชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำปะเหลียนมีการสร้างเครือข่ายการทำงานเพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรร่วมกันของกลุ่มน้ำปะเหลียน มานานกว่า ๑๐ ปี โดยการเริ่มต้นขององค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งปัจจุบันกลไกการทำงานของเครือข่ายลุ่มน้ำปะเหลียนยังมีบทบาทในบางประเด็นที่เป็นการใช้ประโยชน์ร่วมกัน และการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน โดยมีหน่วยงานภายนอกที่เข้ามาทำงานร่วม อาทิ สำนักงานประมงจังหวัดตรัง, สำนักบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ ๗, สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมจังหวัดตรัง, ชมรมประมงพื้นบ้านจังหวัดตรัง และสมาคมหยาดฝน

ความมุ่งหวังของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำปะเหลียน คือต้องการรักษาฐานทรัพยากรสู่ความมั่นคงของเศรษฐกิจและการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนลุ่มน้ำปะเหลียนสู่การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรให้มีความยั่งยืน เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนและกระจายรายได้ทางการท่องเที่ยวสู่ชุมชน การเพิ่มมูลค่าด้านผลผลิตสัตว์น้ำจากการประมงและผลผลิตจากการแปรรูปสัตว์น้ำ

กรอบการวิจัยเพื่อการพัฒนาในพื้นที่ลุ่มน้ำปะเหลียน

กำหนดกรอบการวิจัยเพื่อพัฒนาในพื้นที่ลุ่มน้ำปะเหลียน บนความต้องการของชุมชน ภายใต้โครงการ " การจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนลุ่มน้ำปะเหลียน จังหวัดตรัง" มีเป้าหมายร่วมกันของชุมชนคือ การมีอาชีพที่มั่นคง ซึ่งการมีอาชีพที่มั่นคงนั้น จะต้องมีฐานทรัพยากรที่สมบูรณ์ คุณภาพน้ำและสิ่งแวดล้อมบริเวณลุ่มน้ำปะเหลียนอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของสัตว์น้ำ และช่วยให้ระบบนิเวศมีความสมบูรณ์ รวมถึงชุมชนสามารถสร้างอาชีพที่มีรายได้พอเพียง ทั้งนี้ได้จำแนกกรอบการวิจัยและประเด็นโจทย์วิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ ดังนี้

กรอบการวิจัย ที่ ๑ สนับสนุนการบริหารจัดการและใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรที่มีอยู่อย่างยั่งยืน

เป้าหมาย : การบริหารจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วม การลดความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในพื้นที่ การศึกษากระบวนการจัดการแบบชุมชนมีส่วนร่วม การจัดตั้งและการบริหารจัดการกลุ่มภายในชุมชน

ประเด็นโจทย์วิจัย:

๑. การวิจัยเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน
๒. การวิจัยเพื่อลดความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในพื้นที่ เช่น ป่าชายเลน หอยตลับ หอยนางรม ปูแสม ปูดำ หรือสัตว์น้ำอื่น
๓. การวิจัยเพื่อศึกษากระบวนการจัดการแบบชุมชนมีส่วนร่วม
๔. การวิจัยเพื่อการจัดตั้งและการบริหารจัดการกลุ่มภายในชุมชน

กรอบการวิจัย ที่ ๒ การบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมชุมชนและระบบนิเวศลุ่มน้ำปะเหลียน

เป้าหมาย: ศึกษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศในบริเวณลุ่มน้ำปะเหลียน เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ การลดปริมาณขยะหรือวัสดุเศษเหลือจากการแปรรูปของชุมชน

ประเด็นโจทย์วิจัย:

๑. การวิจัยเพื่อด้านคุณภาพน้ำ สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศในบริเวณลุ่มน้ำปะเหลียน เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่
๒. การวิจัยเพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและลดผลกระทบของคุณภาพน้ำที่มาจากภาคอุตสาหกรรม (โรงงานในพื้นที่) หรือภาคเกษตร หรือครัวเรือน
๓. การวิจัยเพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมต่อการจัดการทรัพยากรในพื้นที่
๔. การวิจัยเพื่อลดปริมาณขยะหรือวัสดุเศษเหลือจากการแปรรูปของชุมชน เช่น ทางจาก เศษใบจาก เปลือกหอย

กรอบการวิจัย ที่ ๓ การยกระดับคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจของชุมชน

เป้าหมาย: พัฒนาและส่งเสริมอาชีพจากฐานทรัพยากรของชุมชน เพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของชุมชน ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของครัวเรือนและชุมชนได้อย่างยั่งยืน ของกลุ่มการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำปะเหลียน เช่น กลุ่มผลิตภัณฑ์หอยตลับ หรือสัตว์น้ำอื่น ผลิตภัณฑ์การแปรรูปของต้นจาก

ประเด็นโจทย์วิจัย:

๑. การวิจัยเพื่อพัฒนาและส่งเสริมอาชีพจากฐานทรัพยากรของชุมชน
๒. การวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน
๓. การวิจัยเพื่อพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
๔. การวิจัยเพื่อพัฒนาบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชน
๕. การวิจัยเพื่อสร้างช่องทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ชุมชน
๖. การวิจัยเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเศษเหลือจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน

กรอบการวิจัย ที่ ๔ การบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชน

เป้าหมาย: การศึกษาศักยภาพของชุมชนและองค์ประกอบเชิงพื้นที่ เพื่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เกิดความยั่งยืน

ประเด็นโจทย์วิจัย:

๑. การวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
๒. การวิจัยเพื่อศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน
๓. การวิจัยเพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมของชุมชน
๔. การวิจัยเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

กรอบการวิจัย ที่ ๕ การพัฒนานวัตกรรมเพื่อชุมชน

เป้าหมาย: สร้างนวัตกรรมระดับชุมชน (Innovative Community) สำหรับสร้างผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อยกระดับศักยภาพการผลิตของชุมชน

ประเด็นโจทย์วิจัย:

๑. การวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมในกระบวนการผลิตและการแปรรูปของผลิตภัณฑ์ชุมชน
๒. การวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมเพื่อการตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชน
๓. การวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือในการใช้ประโยชน์วัสดุเศษเหลือจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน